

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий" редакций.

1939 ий 10 январь № 2

Домрачева Зоя, У-Тор'ял пелэ кыдалаш школын 6-шо „Б" классыште тунемше отличницаже.
Фото С. БАКУЛИНЫН.

КАЖНЕ ПИОНЕР ЗНАМЯ ВЕРЧ КУЧЕДАЛЫТ

Вожатый Софронова йолташын отрядше (Бассалаевский тӱҥалтыш школ) тенийсе тунемме ийыште гына почылтын. Туге гынат, отрядше мемнан районышто эн ончыл отрядлан шотлалтеш.

Первой кече гычак комсомолка Софронова пашам сайын ышташ тӱҥалын.

Актив сай гын, отряд пашат кӱлешан ыштал кертеш. Софронованат тугак. Тудо активым сайын туныктен, нунын пашаштышт эреак полышым пуэн шога.

Отрядын тӱҥ задачыже—тунеммашын качествыжым, трудовой дисциплиным нӧлталаш. Тиде задачым пионер-шамыч шуктат. Мутат уке, тунеммын качествыже 1-ше чырык дене таҥастарымаште кӱзен. Отряд совет председатель Лоскутов Пашкан чыла предмет дене отлично. Пашка чыла шотыштат сай пример, садлан тудын отрядыштыже шуко ударник улыт.

Пионер плохо отметкым налеш гын, звена тунамак полыш пуаш пижеш.

Кажне пионер шке отрядланже ВЛКСМ Маробкомын учредитлыме йошкар знамям налшаш верч кучедалеш.

Каникул жап нунын план почеш сай эрта. Планым отряд совет пионер-шамыч дене келшен, нунын интересышт почеш ыштен.

Бакулина.

ВЛКСМ Кужэнгер райкомолын пионерский отдел вуйлатыше.

„Челкаш" книгам лудам

Каникул жапыштак мый Николай Островскийын „Вурс кузе шуаралтын" книгажым лудын пытарышым. Кызыт М. Горькийын „Челкаш" произведенийжым лудам.

Егоров А.

Шорӱяр пелэ кыдалаш школ, Морко район.

РЕДАКЦИИЫН КАҤАШЫЖЕ

У ИЙ ДЕНЕ ЭШЕ САЙЫН ТУНЕМАШ

Тунемме ийын кок чырыкше пытыш. Айста ончен налына, могай ваштылтышым ме ыштен улына.

Ростовский школьник-шамычын обращенийыштым, тунемше ден школла шокшын вашлийыч. Сай да отлично тунемшаш верч соревнованийыште ончык лекше школлан йошкар знамям учредитлыме нерген лукмо ВЛКСМ Маробкомын пунчалже тунемше-шамычым чот куандарыш.

Кече еда шуко йоча деч редакцийыш обязательство налме нерген с е р ы ш толаш тӱҥалыч. Ме тидлан чот куанышна. Пионер, тунемше - шамыч, шонена, обязательствым налыныт гын, уло вийын шукташ пижыт.

Чынак, шукышт тунеммашге шкенныштым сайын ончыктевыт. Теве Арбан пелэ кыдалаш школышто тунемше (Йошкар-Ола район) Коротков Петя, Марий-Кужер пелэ кыдалаш школышто тунемше - шамыч (Морко район) — Александров Ваня ден Иванова Нина, Кукнур пелэ кыдалаш школышто тунемше Яндулова Роза (Шернур район) да молат, обязательствыштым шуктеныт— нуно отличник лийыныт.

Тыгак шуко школ-шамыч Шенше к ы д а л а ш школ (М о р к о район), Отымбал—тӱҥалтыш школ (Сотнур р-н) соревнованийыште ончык лектыныт, плохо отметкым пытарен ш у к т е н ы т, дисциплиным кӱлеш кӱкшытыш нӧлталыныт.

Вара чыла школлаштат тыгак мо? Уке, тыге огыл. Кой-Сола (Шернур район), Пӧт'ял (Сотнур район) школлаште тунеммын качествыже ӱлнӧ шога, дисциплин пеш начар. Тыгак Тошто - Тор'ял кыдалаш школышто да Люльпан пелэ кыдалаш школышто (Оршанке р-н) успеваемость к ӱ з ы ш а ш олмеш чырык еда вола гына. Тиде велэ огыл, шуко школлаште соревнованийым кагазеш возымо дене шыпланеныт.

Молан тыге? Ончычак, шукышт мутыштлан оза огытыл. Обязательствым налытат, мондат. Моктанен кошташ гына газет гоч увертараш тыршат.

Адак южышт тыге шонат: айда, пытартыш чырык огыл вет, вашкышаш уке. Теве пытартыш чырыклан сай показательым ончыктена. Тыге шонымаш йоҥылыш. Ончыл чырыкласе материалым шинчыде шушаш чырыкыште тунемаш йӧсӧ лиеш.

Садлан мемнан тыгай каҥашна лиеш: кодшо чырыклаште мо умлыдымыдам кызытак повторятлаш тыршыза да пашам вараш кодаш ида тунем. Вараш кодымаш шкаландат, школландат энгекым конда.

Тунемше-шамычын дисциплин сай, нуно кӱлешын соревноватлат да ваш-ваш тунеммаштат, моло вереат полшат гын, мутат уке, тудо школышто успеваемость сай. Моло школ тидым ыштен кертыт мо? Кертыт. Тугеже, айста у ий дене кумышо чырыкыште эше сайын тунемаш тӱҥална.

Сӱретыште (шола гыч пурлашке) отличнo тунемше - шамыч Пиркин И., Бурин А., Дмитриев Ф. (Ронгго кыдалаш школ).

Морко кыдалаш школын тале конькобежецше Малашин Коля.

ЧОДЫРАШ МИЙЫШНА

Ме каникулым сайын эртараш тӱҥална. 30 декабрыште коктын ял гыч лектын чодра велыш шикшалтна.

Чодрасе природа пеш сай. Ме тушто кече мучко кайык, янлык - шамычын илышыштым ончен коштын улына. Пушеҥге шӱм кӧргыштӧ телылан малаш вочшо лывым муын улына.

Мӧҥгӧ толаш лекмек, ончена, пундыш вектен кылмен вочшо шыҥшале кия. Шогыян, маҥым Ванялан, ме тудым мӧҥгыштына нангаена да ашнаш тӱҥалына. Мӧҥгыш кондымек тудым ошма оптымаш янда атыш колтышна.

Кызыт шыҥшале тырлен. Ме тудым куанен ончена.

Анодеев Коля ден Гаврилов Ваня.

Ронгго район, „5-летка в 4 года" колхоз.

Елка сай эртыш

30 декабрыште школешна у ий лӱмеш елка лие. Елкаш йоча-шамыч шукын погыненыт ыле. Класс покшелнысе чаплын сылнештарыме елка йыр тунемше-шамыч тӱрлӧ мурым мурен пӧртыч. 7-ше классыште тунемше-шамыч шумовой оркестр дене выступатлышт. Туштак почеламутым каласкалышт, мурым мурымаш, йомакым каласкалымаш, модмаш лие.

Торощин Л. М.

Тошто Тор'ял к ы д а л а ш школын 5 „А" классыште тунемше. У Тор'ял район.

* *

Кужмарий пелэ кыдалаш школышто у ий елка пеш сай эртыш. Елка пеш сӧралын сӧрастарыме ыле. Елка эртарымек угощений лийын. Тидын деч вара модмаш, куштымаш лийын.

Яковлев А.

Кужмарий пелэ кыдалаш школ, Звенига район.

МЕМНАН РОДИНА

Советский Белоруссийлан 20 ий темын

20 ий ожно, 1919 ий 1 январьыште Советский мланде гыч германский захватчик - шамычым Йошкар Армий поктен колтен, тидын деч вара Белорусский ССР-ым почмо.

20 ий жапыште Советский белорусский палыдымашын вашталтын. Чыла пашаштат кугу сеҥымашым ыштыме. Республикыште 10 тӱжем наре колхоз уло. Колхозный пасулаште шуко тӱжем дене тӱрлӧ ял озанлык машина-шамыч пашам ыштат. Промышленность чот виянгын. 22 вуз, 20 рабфак, 14 драматический театр уло.

Москвасе СССР Совнарком пӧрт.
Фото Ф. Кудояровын.

МОСКВА

Улан, колхозан илышемын
Москва—эн пагалме ола.
Тӱняште волга кече семын
Москва—эн пагалме ола.

Йӧратыме Сталинын мутшо
Тыжечын волнала шарла.
Пиал ден куанна пеш шуко
Тыжечын волнала шарла.

ИЗИР ЭВАН.

СССР Куштылго Промышленность Наркоматым кок Наркоматлан шелме

СССР Верховный Совет Президиумын Указше п о ч е ш СССР Куштылго Промышленность Калык Комиссариат кок Наркоматлан— СССР Текстильный Промышленность Наркоматлан да СССР Куштылго Промышленность Наркоматлан шелалтын.

СССР Куштылго Промышленность Наркомлан С. Г. Лукин йолташым, СССР Текстильный Промышленность Наркомлан А. Н. Косыгин йолташым назначитлыме.

Иоча-шамыч, тиде статьям ача ден аваланда йӱкын лудса

СССР Совнарком, ВКП(б) ЦК, ВЦСПС могай пунчалым луктыныт

1938 ий 28 декабрьыште СССР Совнарком, ВКП(б) Центральный Комитет да Профессиональный Союзшамыч Всесоюзный Центральный Совет трудовой дисциплиным упорядочитлыме, государственный социальный страхований практикым саемдыме да тиде пашаште злоупотреблений-шамыч ваштареш кучедалме шотышто мероприятий-шамыч нерген пунчалым луктын.

Мемнан учреждений ден предприятийлаште служащий да пашазе-шамыч пашам кумылын, честне ыштат. Но тидын дене пырля пашашке честне огыл ончышо-шамычат ятыр улыт. Нуно пашашке вараш кодын мият, паша годым шерге жапым арам йомдарат, жап шуде паша гыч каят.

Прогульщик, лодырь, летун кугу энгекым кондат. Тидым шотыш налын, СССР СНК, ВКП(б) ЦК, ВЦСПС лӱмын пунчалым луктыныт.

Ынде кажне заводышто, учреждениялаште пенгыде паша дисциплин шындалтеш. Кӧ неуважительный причин деве пашашке ок тол гын, паша гыч лукталтеш.

Мемнан элыште пашакече тӱняште эн кӱчыклан шотлалтеш. Производствын условийже шот деве мемнан дене 8, 7 да 6 час, шукыжо 7 час пашам ыштат. Закон почеш тиде часыште пашам тӱрыс ыштыман. Законым пудыртышылан взысканий (замечаний але выговор, шагалрак тӱлыман вес пашашке кусарымаш, але изирак пашашке волтымаш) пуалтеш. А кӧ паша дисциплиным пудырта гын, тудым паша гыч луктыт.

Чыла предприятий, учреждений вуйлатыше-шамыч разгильдяй, прогульщик, летун ваштареш пенгыдын кучедалшаш улыт. Тидым шуктыдымо руководитель-шамыч паша гыч лукмо да судыш пумо марте титаклалтыт.

Ик жап паша ыштен кертдыме енлан пособийым тудын предприятий але учреждениялаште пашам чарныде ыштыме стаж шот дене тӱлалтеш. Мутлан профсоюз член ик верыште 6 ий утла ышта гын, тудо пашадарын 100 процентшым налеш. Ик верыште пашам чарныде ыштыме жап 2 ий марте веле гын, тудо пашадарын 50 процентшым налеш.

Трудовой дисциплиным пудыртымо верч, але преступленийым ыштыме верч паша гыч лукмо ен, тугак шкенынштын желанийышт почеш кайше пашазе ден служащий-шамыч ик жап паша ыштен кертдымылан пособийым, паша ыштыме у верыште 6 тылзе деч шагал огыл паша ыштымек гына налын кертыт. Преступленийым ыштымылан паша гыч лукмо ен-шамыч 10 кече жапыште пачер гыч угаралтшашлык улыт.

Завод гыч заводыш коштшо южо летун-шамыч идалыклан кок гана отпускым налаш тӧчат. Ынде черетан отпуск предприятийыште але учреждениялаште 11 тылзе чарныде пашам ыштымек гына пуалтеш. Каныме пӧртыш путевкым эн ончыч ик верыште 2 ий утла пашам чарныде ыштыше енлан пуат.

Тиде пунчал 1939 ий 1 январь гыч илышыш пура.

ГРАНИЦА ВЕС ВЕЛНЕ

Снимкыште: Республиканский армийын боецше-шамыч яра жапышт годым культур пӧрт гыч колтымо газет ден журнал-шамычым лудыт. Фото Союзфотон.

Испанийсе кредалмаш

Испанийын Кастельдасенс районышто (Восточный фронт) 3 январьыште кредалме годым итальянский захватчик-шамыч 2000 енгым утла йомдареныт.

4 январьыште итальянский войска 60 танк, шуко пушко, самолет-шамыч дене республиканец-шамыч ваштареш кредалыныт. Интервент-шамыч шуко йомдарымашым ыштен, изиш ончык каеныт.

Испанский калык мятежник ден итало-германский захватчик-шамыч ваштареш героически кредалыт. Побла де Гранаделья районышто республиканец-шамыч фашист-шамычын атакыштым чактареныт. Тушман кугу йомдарымашым ыштен.

Кубельс районышто (Лерида деч северо-восток могырышто) фашист войскалан наступатлашыже эрыкым огыт пу.

Чехословакийын у декретше

Чехословацкий правительствын лукмо у декретше государственный аппаратын чыла органлашкыже лишыл кок ий коклаште служащий-шамычым приниматлаш чара. Марнан ӱдрамаш-шамыч чыланат государственный служба гыч луктын колталтыт. Чыла категорияан служащий-шамычын пашадарышт волталтеш. Тидеч посна государственный служащий-шамыч налог, пачер, пенсий да моло шотышто тӱрлӧ льгот деч лишилталтыт. 60 ийым шуктышо чыла служащий-шамыч, а ӱдрамаш служащий-шамыч 55 ийым шуктымек пенсийыш кусаралтыт. Правительство тугак тидеч самырыкрак ен-шамычымат пенсийыш кусарен кертеш. Тыге „пенсийыш кусарыме дене" тудо шканже йӧсдымӧ чыла служащий-шамыч деч — „ожнысо режимын представитель-шамыч деч" еврей-шамыч деч утаралт кертеш. „Труд партийын" „Народни праце" газетше правительствын у законжым пеш чот критиковатла.

Испанский боец-шамычын героизмышт

Каталонский фронтышто кредалше республиканский боец-шамыч интервент-шамыч ваштареш героически кредалыт. Посна боец-шамыч ныл гана сусыргымекат, позиций гыч каяш отказеныт. Унтер-офицер Рунс Перес виш верыште ручной пулемет дене шкет кодын улмаш. Но туге гынат, тудын позицийым лӱдшӧ фашистский самолет-истребитель-шамычым поктен колтен.

Интервент-шамычын янлыкланымышт

Шукерте огыл мятежник-шамычын артиллерийже Испанийысе йоча больницым бомбардироватлен. Бомбардировка черле-шамычын ончымо годым лийын. 6 кугу ен-шамыч коленыт да 20 черле кийше йоча-шамыч сусыргеныт.

Японский захватчик-шамыч мирный китайский калык дене зверский расправитлалыт. Снимкыште: китайский кресаньыкым казнитлымаш.
ТАСС фотохроника.

МОЛАН КАЛЫК ПЕРЕПИСЬ ЭРТАРАЛТЕШ

Российыште калык перепись первой 1897 ийыште эртаралтын. Тиде перепись дечын калык лӱдын. Тунам ен-шамыч перепись дечын тӱрлӧ семын коранг кодаш тыршеныт.

1897 ийыште эртарыме перепись Российысе калыкын орланен илымыжым, элын вараш кодмыжым ончыктен. Тунам Россий мучко учитель-шамыч 79 тӱжем лийын, а поп, монах да моло-шамыч 295 тӱжем лийын. Кызыт мемнан элыште 950 тӱжем учитель-шамыч шотлалтыт. Тунам инженер-шамыч 4 тӱжем ыльыч, кызыт чылаже 600 тӱжем инженерно-технический пашазе-шамыч улыт.

Советский власть лиймеке первой гана перепись 1920 ийыште эртаралтын. Тиде переписым Владимир Ильич Ленинын ончыктымыжо да тудын лично вуйлатымыже почеш эртарыме. 1920 ийысе перепись партий ден правительстволан элыште сар годым сӱмырлен пытыше фабрик, завод, корно-шамычым, ял озанлыкым да молымат строитлаш кӱлешан сведенийым пуэн.

Кокымшо перепись 1926 ий 17 декабрьыште эртаралтын. Тиде калык переписын материалжым первой сталинский пятилеткын планжым ыштыме годым кучылтмо.

Советский Союзышто калык перепись кумышо ганалан тений 17 январьыште тӱналеш. Тудо олалаште 17 гыч 23 январь мартен, яллаште 17 гыч 26 январь мартен эртаралтеш. Перепись 8 час эрдене тӱналеш, чылаже эл мучко 400 тӱжем счетчик-шамыч пашашке пижыт.

Чыла элым переписной участкылан шеледыме. Кажне счетчик шке участкыштыже чыла енгым переписылаш обязан.

Счетчик-шамыч пеш кӱлешан ответственный пашам ыштат. Нуно партий ден правительствын поручениййышым шуктат. „Эн шерге да эн решающий капитал", манын Сталин йолташын ойлымо ен-шамычым счетчик-шамыч переписыватлаш тӱналыт. Мемнан родинасе кажне гражданин, тугакак пӱтынь пионер ден школьник-шамычын долгышт — счетчик-шамычлан пашаштышт полшаш.

Полышым кузе пуаш? Перепись годым переписыш логалде ик енланат кодман огыл, кажныже дечын переписной листын 16 вопросшылан правильный ответым налаш кӱлеш. Пионерлан нине вопрос-шамычым ончылгочак пален шогыман.

Всесоюзный калык переписьлан лукмо плакат.

Переписной листыш тиде пӧртыштӧ эреак илыше-шамычым веле огыл, а 17 январьлан тиде пӧртеш кӧ малаш кодын гын, тудымат возат. Теве тиде шотышто пионер ден школьник-шамычлан шинчен лийман: тиде пӧртыш счетчикын переписыватлаш толмыжо годым тушто тиде малыше енгым переписыватлаш ынже мондо, тидым счетчиклан ушештараш кӱлеш.

Счетчик кечывалымат, кастенат переписыватлаш тӱналеш. Кастене пычкемыш. Теве тиде пычкемыш годым пионер-шамыч счетчиклан ен-шамычын илыме пачерышкышт пурыдо капитам, омсам муаш полшат гын, сай лиеш.

Калык переписым тӱрыс шуктымек, переписной лист-шамычым (иктаж 100 вагон дене) Москваш, Ленинградыш, Харьковыш кондат да лӱмын ыштыме машина дене шотлаш тӱналыт. Шотлен налмеке мемнан Советский Союзышто — чыла республикылаште, районлаште, олалаште да ялласте мыняр ен илыме пале лиеш. СССР-ыште мыняр неграмотный ен-шамыч кодмымат пален налына, тыге нуным вашкерак туныктен шукташ лиеш.

Тыгакак мемнан элыште мыняр пашазе, инженер, учитель, студент, врач, школьник, летчик, тракторист, колхозник да моло-шамычат улмо раш пале лиеш.

Ик манаш перепись мемнан великий родинан кузе кушмыжо ден виянгмыжым, коммунистический партий да мемнан вождь Сталин йолташын вуйлатыме почеш советский калыкын ончык каймыже ден кушмыжым пӱтынь тӱнялан ончыктен пуа.

Перепись деч вара шотлен налмаш мемнан государствылан 3-шо пятилеткын планжым ышташ полша. Перепись мыланна коммунизмым эше вашкерак ышташ полша.

Куяр пионерский лагерьыште

Ече, коньки, издер дене мунчалтена

Лагерьыште ме коньки, ече, издер дене мунчалтена. Коньки дене мунчалташ катокна уло. А издер дене изи йоча-шамыч мунчалташ путырак куаненыт. Нунылан лум курыкым ыштыме.

Ечынат мемнан ятыр уло. Эр кочкыш деч вара ме ече дене чодырашке коштына. Юж пеш яндар, шулаш сае. Тыге южышто жапым эртарен коштмаш тазалыклан пеш пайдале. Шодо яндарештеш, вуй кена.

Загайнов Миклай.

Пионер-шамыч вожатый Шуран газет лудмыжым колыштыт.

Музыкым колыштына

Мемнан патефонна, радиона, гармонь-шамычна, балалайке - шамыч, моло шуко тÿрлö музыкат улыт. Тÿшкан ÿстел йыр погынен шинчына, вара патефоным колыштына. Тудо комнатыштак (йошкар пусакыште) радио уло. Мый радио дене передаватлыме, але патефонысо музыкым колышташ моткоч йöратем. Гармоньым мойн шоктен ом мошто гынат, тудым эре кучылтмо шуэш. Тиде мыйын музыкант лийшашем палыкта. Чын, мый музыкант лияш шонем.

Самыкаев Серафим.

Библиотекна уло

Каныме дене пырля ме сылнемутан книга-шамычымат лудына. Книгам шкенан библиотекыште пуат. Тушто ятыр сылнемутан книга-шамыч улыт.

Мый „Путь солдата“ книгам лудын пытарем. Книга сылне, увлекательный. Мыйын йолташем—Загайнов „Мировая война“ книгам лудеш. Мемнан 25 ше комнатыште илыше-шамыч гын, чылан библиотека гыч книгам налыныт. Вет яра жап годым художественный литературым лудаш сай.

Егошин Валя.

Мемнан йöратыме модышна

Ме тÿрлö интересный модыш-шамыч дене модына.

Пÿкеным круг дене шындылынат, тушко шинчына. Икен вес комнатыш кая. А весе иктаж-мом, мутлан, вуй шергем налеш да иктаж-кö деран шылта. Шылтымек вес комнатысе йоча толеш да гармонь, але мурымо йÿк почеш шылтыме ÿзгарым кычалаш тÿналеш. Тудо кöн деран шылтыме, тудо ен деке толын шуэш гын, гармоньым виянрак шоктыман, вес ен-шамыч ончылно коштеда гын эркын кÿлеш. Тудо ÿзгарым мумеке кычалше шылта, а кö деран шылтыме гын, тудо вес комнатыш кая.

Теве тиде модыш дене ме кажне кечын модына.

Козлова Нина,
Васенева Валя.

У журнал толын!

Йÿкын лудмашым эртарена

Тÿрлö увер - шамычым, международный да внутренний положенийым палашлан ме газет-шамычым лудына. Тидын деч посна кажне кастене йÿкын лудмашым эртарена. Йÿкын лудмашым культурник Виктор Васильевич Монов эртара. Тудо газетла гыч, журнал гыч тÿрлö статья-шамычым лудеш. Теве 3 январьыште „Колхозные ребята“ газетысе „Дед мороз, дед голод, дед война“ статьям лудо. Мемнан тудым колышташ кумылна тарваныш.

Кулалаев Валентин.

Йошкар-Ола гыч поезд 12 километрым каен, станцийыш шогалеш. Тиде—Куяр. Тыште чодра ден сплав пашаен-шамычын каныме пöртышт уло. Кызыт тиде каныме пöртыштö теле пионерский лагерь.

Эр зарядке дене нунын лагерный кечышт тÿналеш. Коридор мучко шогалын нуно тÿрлö упражненийым ыштылыт. Зарядке кап-кылым пенгыдемда, виянным ышта—тидым йоча-шамыч пеш сай умлат.

Зарядке пытен. Ынде нуным столовый тамле кочкыш дене вашлиеш. Ÿстембалне пеш тамле кочкыш порций-шамыч шинчат. Вот шыл шÿр, пучымыш, кисель...

Эр кочкышым ыштен, йоча-шамыч ече дене кожла, пÿнчер коргыш каят. Катокышто эрдак йÿк йÿан. Изирак йочашт издерым налыт да лум курык гыч мунчалтат.

А теве изи Симан йошкар пусак гыч каймыже ок шу. То гармоньым шокта, то патефоным заводитла.

Рояль воктек ÿдыр шамыч погыненыт. Нунат ала могай муро шокташ тунемыт. Иктышт весышт почеш шоктен-шоктен ончат.

Теве шахматист-шамыч.

— Ну, мат тылачет!—кычкырал колтыш Вася. Вара фигуржым кÿлеш верыш шындыш.

— Эше ик партийым модына мо?—йодо йолташыже.

— Уке, эре шахмат дене модмо ок шу. Айда бильярд дене модына. Вара нуно вес комнатыш кайышт. Тушто кум метр кутышан кугу биллиард шога. Шарже апельсин дечат кугу улыт.

* * *

Кас. Йошкар пусак тугак лÿшка.

— Хе-хе-хе!—воштылыт йоча-шамыч. Тиде кок сокыр клоун-шамыч икте весыштым кычалмышт годым ваш миен перненыт. Тыгай весела модыш йоча-шамычлан путырак келшен. Кас еда тиде модыш дене модыт.

Вот тыге лагерник-шамычын кечышт эрта. Кастене лу шагатат пелэ жап шумеке эшеат онгыр йÿк шергылтеш, да йоча-шамыч ласкан малаш возыт.

Йыван Федотов.

„Тачанка“—нунын йöратыме мурышт.

Тиде полосасе чыла снимке М. Чуршуковын.

Александр Невский

Александр Невский—1220-1263 ийыште илыше великий русский полководецлан шотлалтеш. Тудо элын чын эргыже да пламенный патриотшо ыле. Александр Невскийын моштен вуйлатымыже дене шуко чапле сеҥымаш-шамыч ышталтыныт. Нева эҥер воктене 1240 ийыште шведшамычым сеҥымыжлан тудым „Невский" манын лӱмденыт.

Александр Невский (Республикын заслуженный артистше, орденоносец Н. Черкасов).

У киносӱрет

Тиде киносӱретыште 1242 ийысе Чудской ер воктене кредалме событий ончыкталтеш. Тувам русский полк немец-шамычым ий ӱмбалан вашлийын. Тудо кредалмашым историйыште „Ледовое побоище" маныт. Кредалмаште Русь сеҥен. Русский калык русский мландым шупшын налаш тӧчышӧ-шамычым шалатен.

Фильм калык герой—Александр да тудын соратникше-шамычым сӱретлен ончыкта. Фильмыште пеҥгыде, строгий Олексеичын (артист А. Абрикосов), весела Василий Буслайын (артист - орденоносец Н. Охлопков), кольчужный мастер Игнатын (заслуженный артист Д. Орлов) элын чын патриотшо улмыштым зритель куанен онча.

Талын кредалме годым Василий Буслай „рыцарь"-шамычын тер гыч мучыштарен налме торта дене кыра. Чот нойымек, пу ведра гыч, ийым мушкындыжо деве пудыртен вӱдым йӱеш.

Александр Невскийын чапле образшым заслуженный артист, РСФСР Верховный Совет депутат Н. К. Черкасов чаплын ончыктен моштен. Лопка ва чан, пеҥгыде, ушан, весела шинча ончалтышан ен—теве могай легендарный русский полководецын образше.

Василий Буслай (артист-орденоносец Н. Охлопков).

„Эчей" ойлымаш нерген айста каҥашена

Тений 1 январьыште лекше „Ямде лий" газетеш „Тый Эчей семын ыштет ыле мо?" вуймутан статьям печетлыме ыле. Йоча-шамыч, те „Эчей" ойлымашым адак ик гана сайын лудын лекса да шкендан шонымыдам „Ямде лий" редакцийыш возен колтыза. „Эчей" ойлымаш „Ямде лий" газетын 57, 58, 59, 61 номер-шамычешыже печетлалтын.

Тачысе номереш деткор Иванов Иванын *возымыжым печетлена.*

Редакций.

ЭЧЕЙ ПИОНЕРЛА ЧЫН ЫШТЕН

„Ямде лий" газетеш печетлалтше В. Рожкинын „Эчей" лӱман ойлымашыжым сайын лудын лектым. Ойлымашын тӱҥ геройжо—Эчей. Тудо пионер, лӱддымӧ рвезе.

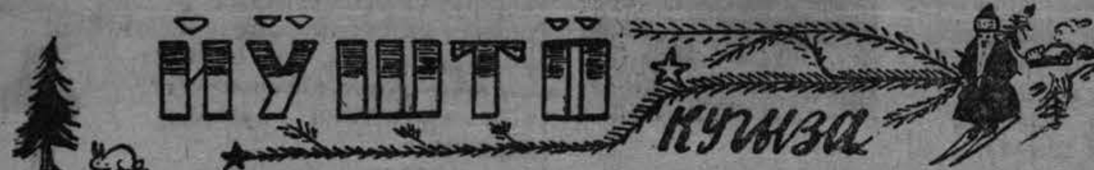
Мыйын шонымаште, Эчей пеш чын ыштен. Тудо шкенжын ачажымат (Сакарым) чаманен огыл, ачажын тушман пашажым черашке луктын, колхозын киндыжым шолышташ эрыкым пуэн огыл.

Мыят еҥын титакшым, але шолыштмым ужам гын, тунамак кӱлеш верыш мием каласем.

Йоча-шамыч, тиде шотышто те кузе шонеда, „Ямде лий" газетеш возыза.

Деткор Иванов Иван.
Шернур район.

Пӧрт коклаште, уремлаште
Кӧ тынаре перкала?
Кӧ тынаре кужу йӱд вошт
Малыдегеч кошteда?

Тиде йӱштӧ, йӱштӧ толын,
Шыде йӱштӧ кугыза.
Йоча-влакым лӱдыкташлан
Колыштса, кузе кыра?

Кӧ тынаре окналаште
Сылнын-сылнын возгален?
Кӧ тынаре укшерлашке
Ший окажым сакален?

Тиде йӱштӧ, йӱштӧ толын—
Пеш пашазе кугыза.
Тудо грамотлан тунемын
Ончыза, кузе воза?

Мланде мучко лум ӱмбаке
Чинчым кӧ тынар шава?
Кӧ тынаре эр-эрдене
Волгалтен кумда кавам?

Тиде йӱштӧ, йӱштӧ толын
Улан йӱштӧ кугыза.
Эр-эрдене нурыш лектын
Сылне солыкшым рӱза.

Модын йогышо эҥерым
Кӧ тынаре кӱварла?
Чолгыж кийше, чапле ерым
Кӧ гын ий ден комыжла?

Тиде йӱштӧ, йӱштӧ толын
Поро йӱштӧ кугыза.
Йоча-влаклан мунчалташышт
У катокым ямдыла.

КАЗАКОВ МИКЛАЙ.

Йошкар-Ола детский технический станций пелен фото кружок пашам ышта. 60 йоча-шамыч членлан возалтыныт, эшеат возалтыт.
Снимкыште: Йошкар-Ола 5 №-ан школышто тунемше-шамыч кружокыш членлан возалтыт.

Фото А. Овечкинын.

Катокышто

Мемнан уло катокна,
Шийла койын йылгыжеш.
Коньки дене Вачийна
Пикшла койын чымалтеш.
Кажне кечын йоча-шамыч
Ий ӱмбалне мунчалтат.
Йоча-шамыч пеш моштен
Каныш жапым эртарат.

ИЛЬИН МИША.
Пӧт'ял пеле кыдалаш школ, Сотвур район.

Ик ойлымашым возем

Мый литератур пашам пеш йӧратем, садланак школысо литературный кружокын ик эн тале членже улам.

Каникул жапыште мый сылнемутан книга-шамычым лудынам, ынде еҥе дене ГТО-лан теле нормым сдатлаш ямдылалтам.

Январь тылзыште литкружокын сылнемутан журналже лектеш. Мый тиде журналлан каникул жапыште ик сай ойлымашым возен ямдылем.

Косоротов Миша.
Тор'ял район, Тошто-Тор'ял кыдалаш школ.

Кӧ вашкерак пала?

Шараде-шамыч

Первой слог—
Вургем мушмо вер,
Кокымшо—
Мланде виса.
Чылаже кугу эҥер,
Европышто йога.

Купсольцев Владимир,
Шернур район, Купсола ПКШ, 5 класс.

* * *

Тошто ола лӱмым
Ешаре ик буква дек.
Палет шарадемым—
Мӱндыр планетым.

Попов Костя.
Косолапово район, Елеево пеле кыдалаш школ.

Географический йодыш

Советский Союзышто могай эҥер ӱдырын гай лӱман?

Калык тушто-шамыч

Йӱр толеш—куана, лум толеш—шортеш.
(Морко район, Шале ПКШ гыч Егоров Васлий колтен).

Орва кая, кучаш ок лий.
(Нурӱмбал ПКШ гыч Димитриев Владимир колтен).

Логогриф

Азийысе эҥер
Мый улам.
Но „г"-м „к" деве
Вашталтет,
Турцийын олашке
Савырнем.

Токмурзин Володя.
ТАССР, Буймо кыдалаш школ.

Отв. редактор—
И. М. МУЗУРОВ.

Упол. Марлита № А—19.
Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-ше типографийже.